

دوره حسابداری

* غلامرضا سلامی

شرکتها و یا برای مقاصد خاص مفید واقع شود لکن آنچه که برای کل جامعه، اشخاص ثالث و صاحبان شرکتها (باستثنای مدیران) بعنوان مبنای ارزیابی کار واحد اقتصادی شناخته شده است سال مالی است، زیرا سال مالی واحد زمانی خاص است که اصول متداول حسابداری آنرا بعنوان مبنا پذیرفته و از اینرو در کل واحدهای اقتصادی بکار برده میشود و بنابراین چه از نظر مقایسه فعالیت واحد با واحدهای دیگر در دوره زمانی معین و چه از نظر مقایسه فعالیت با سالهای مالی گذشته میتواند مورد استفاده قرار گیرد. علاوه بر آن تعدادی از اصول حسابداری و تعداد بیشتری از استانداردهای حسابداری بنا بر فرض وجود یک دوره استاندارد ۱۲ ماهه حسابداری تهیه و تنظیم گردیده است بعنوان مثال اصول تحقق درآمد، ارتباط علت یا معلول، سرشکن کردن منطقی و سیستماتیک و تسریع در شناخت هزینه. شروع و اختتام سال مالی معمولاً "منطبق

دوره حسابداری طبق تعریف عبارتست از دوره‌ای از زمان که بطور معمول برای آن یک صورت حساب عملیات تهیه میگردد بعنوان مثال یک ماه (متداولترین دوره حسابداری). دوره یکساله حسابداری بعنوان سال مالی گفته میشود. سال مالی عبارتست از یک دوره ۱۲ ماهه منتهی به آخرین روز هر یک از ماههای سال (۱) *

اصول ناظر بر ارائه صورتهای مالی مدت زمان اساسی را که صورتهای مالی برای آن مدت تنظیم میشود یکسال در نظر گرفته است طبق این اصول صورتهای مالی ضمنی نیز میتواند برای دوره‌های کمتر از یکسال تنظیم و ارائه گردد (۲) *

وبالآخره طبق ماده ۱۴۸ قانون مالیاتهای مستقیم مصوب سال ۱۳۴۵ سال مالیاتی عبارتست از یکسال شمسی که از اول فروردین ماه هر سال شروع و به آخر اسفندماه همان سال ختم میشود. دوره‌های حسابداری کمتر یا بیشتر از یکسال ممکن است بمنظور استفاده‌های داخلی

* (۱) مأخذ فرهنگ کهنلر

* (۲) مأخذ نظری بر اصول متداول حسابداری تالیف پرویز جواهری

با سال تقویمی هر کشور است لکن در تعدادی از واحدهای اقتصادی انطباق سال مالی با سال تقویمی ممکن است با اصول متداول حسابداری مغایرت پیدا کند بعنوان مثال در واحدهای کشاورزی و تولید میوه شروع سال مالی بهتر است در ابتدای پاییز و اختتام آن در پایان تابستان در نظر گرفته شود زیرا در غیر این صورت یعنی در صورت استفاده از سال مالی تقویمی در اکثر موارد هزینه یک دوره در مقابل درآمد دوره قبل قرار می گیرد و این با اصول حسابداری منافات خواهد داشت. همچنین است در مورد موسسات آموزشی، حسابرسی و نظایر آن.

باید دانست دوره های کمتر از یکسال در تمام واحدهای اقتصادی دارای کاربرد نیست (این بدان معنی نیست که لزومی ندارد در این واحدها هیچ نوع صورت مالی در فواصل زمانی کوتاه مدت تهیه شود) و فقط در واحدهایی می تواند مورد استفاده قرار گیرد که جریان تولید یا ارائه خدمات در طی سال تقریباً بطور یکسان استمرار داشته باشد، مثلاً در واحدهای صنعتی تولید محصولات مصرفی استفاده از دوره های کوتاه مدت (ماهیانه یا سه ماهه) نه تنها مورد توصیه است بلکه در برخی موارد عدم کاربرد این دوره ها و عدم تجزیه و تحلیل فعالیت های واحد طی این دوره ها بعنوان یکی از نقاط ضعف کنترل داخلی تلقی میشود.

معمولاً اطلاعات و آمار مستخرجه از صورتهای مالی دوره های کوتاه مدت مبنای تهیه بودجه و مقایسه بودجه ای و ارزیابی کارائی

موسسه قرار میگیرد. حتی در واحدهای تولیدی که جریان تولید آنها در ماههای مختلف سال یکسان نیست (مانند واحدهای تولید بستنی و نوشابه) استفاده از دوره های حسابداری کوتاه مدت مورد توصیه است زیرا هر چند که ارقام و اطلاعات مستخرجه در دوره های مختلف یکسال ممکن است قابل مقایسه با یکدیگر نباشد ولی این اطلاعات با آمار واحدهای مشابه و سنوات قبل کاملاً قابل مقایسه و مفید میباشد. از طرف دیگر دوره های حسابداری یکساله (سال مالی) نیز ممکن است برای مدیریت واحدهای استفاده محدودی باشد (نظیر تهیه اظهارنامه مالیاتی و در جریان قراردادان صاحبان واحد از وضع مالی آن) برای مثال دوره قبل از بهره برداری که در بعضی از واحدها (نظیر - جنگل کاری وغیره) ممکن است چند سال به درازا انجامد بهر صورت یک دوره حسابداری محسوب میشود و تجزیه آن به دوره های مالی سالیانه و یا کمتر فقط دارای استفاده های محدودی میباشد.

مثال دیگری که در این مورد میتوان بیان داشت پروژه های خانه سازی و همچنین واحدهای پیمانکاری (که از روش تکمیل پیمان استفاده می نمایند) میباشد. هر چند که توصیه میگردد در اینگونه شرکتها مدیران حداقل برای اطلاع از کم و کیف قضایا و چگونگی وضعیت مالی نهایی شرکت حداقل در پایان هر سال مالی خارج از سیستم حسابداری خود بر اساس پیش بینی هزینه و درآمد نهایی و تسهیم سیستماتیک زمانی آنها، اقدام به تهیه صورتهای مالی بنمایند.

